

Kraków, 30.09.2020

Dr hab. Justyna Kusztal, prof. UJ
Uniwersytet Jagielloński
Instytut Pedagogiki
Zakład Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji

**Ocena rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Nanowskiej pod tytułem
„Znaczenie komunikacji interpersonalnej kuratorów sądowych z podopiecznymi dla
przebiegu postępowań wykonawczych”, przygotowanej pod kierunkiem
dra hab. Marka Heine, prof. DSW**

Ocenę niniejszą przedstawiam na wniosek Rady Akademickiej Dolnośląskiej Szkoły Wyższej z dnia 26 czerwca 2020.

Pracę doktorską poddałam ocenie ze względu na kryteria formalne, takie jak: adekwatność treści pracy do jej tematu, struktura pracy, kolejność następujących po sobie rozdziałów czy kompletność zawartych w nich tez, a także ze względu na poprawność języka pedagogiki, aktualność źródeł wykorzystanych w pracy czy poprawność ich zapisu. Mając na uwadze kryteria merytoryczne odnoszę się do warstwy treściowej pracy, opisu kategorii badawczych i spójności części teoretycznej pracy z częścią metodologiczną. Poddałam tu analizie i ocenie sformułowanie celów badań, problematyki badawczej, adekwatność dobranych metod i technik badań społecznych do celu i przedmiotu badań. Oceniam też wkład, jaki wnosi niniejsza rozprawa doktorska w rozwój pedagogiki i jej subdyscypliny, jaką jest pedagogika resocjalizacyjna, a także wkład w „badania z pogranicza”, jakie niewątpliwie stanowią badania z obszaru pedagogiki resocjalizacyjnej i prawa karnego wykonawczego.

Ocena niniejsza zawiera w końcowej części konkluzję konieczną dla dalszych etapów procedowania w postępowaniu o nadanie stopnia doktora.

Już pierwsze zapoznanie się z tytułem dysertacji i jej zawartością pozwala wysunąć wniosek, że Pani mgr Katarzyna Nanowska mierzy się z problematyką ważną, miejscami kontrowersyjną i wymagającą pogłębionych badań w obszarze wykonywania przepisów prawa karnego wykonawczego i procesu resocjalizacji skazanych. Stan ciągłego reformowania postępowania wykonawczego, a także prawa karnego materialnego i procedury karnej, który może powodować inflację przepisów i chaos normatywny, pociąga za sobą rosnące trudności skutecznego wypełniania przez kuratorską służbę sądową swoich obowiązków zawodowych.

Opisywany szeroko w literaturze przedmiotu niewystarczający stopień skuteczności systemu zapobiegania powtórnej przestępczości jest uwarunkowany wieloma czynnikami. Niewątpliwie samo wykonywanie środków probacyjnych przez kuratorów sądowych w procesie resocjalizacji w środowisku otwartym może być jednym z takich czynników. Kompetencje profesjonalne kuratorów sądowych, należących do tzw. „frontowych pracowników” (sama autorka niniejszej rozprawy przytacza określenie pracy kuratorów sądowych jako „pracy na pierwszej linii frontu”, por s. 207 rozprawy) wymiaru sprawiedliwości są niewątpliwie przedmiotem zainteresowania pedagogiki resocjalizacyjnej i prawa karnego wykonawczego. Analiza kompetencji komunikacyjnych kuratorów sądowych z podopiecznymi jest właśnie przedmiotem zainteresowania mgr Katarzyny Nanowskiej i przedmiotem badań opisanych w niniejszej rozprawie.

Praca ma zdecydowanie charakter interdyscyplinarny, Autorka z powodzeniem porusza się po obszarze prawa karnego, a szczególnie prawa karnego wykonawczego i równie swobodnie w pedagogice resocjalizacyjnej, która sama w sobie jest nauką interdyscyplinarną w obszarze nauk społecznych, ale sięgającą do kryminologii, dyscyplin humanistycznych, jak również do medycyny czy neurobiologii (por. przykł. P. Kwiatkowski, *Teoretyczne konteksty profilaktyki niedostosowania społecznego*, Wrocław 2016).

Praca liczy 371 stron i zachowuje klarowną strukturę i układ treści charakterystyczny dla prac teoretyczno-empirycznych w pedagogice. Pierwsze w kolejności cztery rozdziały mają charakter teoretyczny i są wyczerpującym opisem kategorii badawczych obecnych w rozprawie i poddanych badaniu. Rozdział piąty to opis koncepcji metodologicznej badań, a rozdział szósty to analiza zgromadzonego materiału badawczego. Wnioski z badań własnych nie zostały opatrzone numerem rozdziału. W spisie treści brak wyodrębnionego podsumowania. Niewielkie wątpliwości budzi fakt, że rekomendacje dla praktyki resocjalizacyjnej, czyli propozycje metod umożliwiających rozwijanie kompetencji komunikacyjnych kuratorów zawarto w rozdziale analitycznym, choć moim zdaniem logika wywodu wymagałaby ich sformułowania na poziomie wniosków z badań dla teorii i praktyki resocjalizacyjnej.

Rozprawę doktorską oparto o aktualną literaturę pedagogiczną, prawną, tak polską jak i anglojęzyczną, uporządkowaną alfabetycznie i według rodzaju źródła.

Wydaje się, że przyjęty paradygmat badawczy (do czego szerzej odniosę się w dalszej części recenzji) może implikować przyjęcie innej struktury pracy (odpowiadającej zasadom indukcji

w metodologii badań społecznych), gdzie kategorie badawcze wyłaniane są dopiero w procesie analizy i interpretacji, a w początkach rozprawy jedynie sygnalizowane. Pani mgr Katarzyna Nanowska zachowała „tradycyjną”, niejako klasyczną, pozytywistyczną, strukturę pracy, co pozwoliło jej na szczegółowe i wyczerpujące opracowanie teoretyczne badanych później kategorii. Jestem zwolenniczką konstruowania rozprawy w oparciu o taką strukturę i uważam, że obecne w interdyscyplinarnym dyskursie nauk społecznych czy humanistycznych kategorie badawcze wymagają głębokiego oglądu i opisu w jak najszerszym kontekście teoretycznym. Treść pracy w pełni odpowiada jej tytułowi. Następujące kolejno rozdziały są spójne treściowo.

Pierwsze w kolejności cztery rozdziały mają charakter teoretyczny i są wyczerpującym opisem kategorii badawczych obecnych w rozprawie i poddanych badaniu w oparciu o metodologię badań społecznych. Rozdział pierwszy zatytułowany „Obszar interakcji kuratora z podopiecznym” traktuje o regulacjach normatywnych w zakresie wykonywania dozoru kuratorskiego. Autorka poddała analizie obowiązujące normy przepisy ustaw (np. Kodeksu karnego wykonawczego z 1997 roku i Ustawy o kuratorach sądowych z 2001 roku) i rozporządzeń regulujących wykonywanie obowiązków probacyjnych w ramach sprawowania kurateli sądowej dla dorosłych. Przytoczyła statystyki sądowe obrazujące stan osobowy służby kuratorskiej i jej udział w wykonywaniu orzeczeń sądowych w każdym z wyznaczonych obszarów ich aktywności. Szczególny akcent Autorka, zgodnie z przedmiotem rozprawy, położyła na wykonywanie dozorów kuratorskich wobec sprawców przestępstw z uwzględnieniem grup ryzyka powrotności do przestępstwa (art. 169b kkw) w ramach szeroko rozumianej probacji (jak również systemu dozoru elektronicznego) oraz na organizowanie obowiązków podopiecznego w ramach wykonywania kary ograniczenia wolności. W kontekście nauk pedagogicznych, a w szczególności pedagogiki resocjalizacyjnej, Pani mgr Katarzyna Nanowska poddała analizie literaturę przedmiotu i opisała zasady sprawowania kurateli (min. zasadę wszechstronnego rozwoju osobowości, zasadę indywidualizacji, reedukacji), odniosła się do podstawowych podejść terapeutycznych w kontekście określonych ustawą o kuratorach sądowych z 2001 zadań kuratora. Rozdział ten (s. 47-56 niniejszej rozprawy) generalnie wyczerpująco omawia współczesny dorobek pedagogiki resocjalizacyjnej w tym obszarze, brak jednak odwołania do modeli sprawowania kurateli (por. przykł. B. Zinkiewicz, Współczesna kuratela sądowa, Mysłowice 2006), co mogłoby istotnie wzbogacić wywód naukowy i szerzej zarysować kontekst badań.

Drugi rozdział pracy bardzo wyczerpująco opisuje zagadnienie kompetencji profesjonalnych kuratora sądowego, najpierw poprzez odwołanie do współczesnych teorii kompetencji profesjonalnych, które ujmują w kontekście kompetencji nauczyciela (pedagoga) (por. koncepcja R. Kwaśnicy, s. 60 rozprawy). Odwołując się do badań M. Heine czy E. Wysockiej Autorka dysertacji doktorskiej stoi na stanowisku, że pedagodzy specjaliści i pedagodzy resocjalizacji stosunkowo nisko oceniają swoje kompetencje związane z organizacją działań wychowawczych i doбором odpowiednich metod działania (s. 77 rozprawy), a stanowisko to jest też uzasadnieniem podejmowanych przez nią badań nad doskonaleniem kompetencji zawodowych kuratorów sądowych.

Trzeci rozdział rozprawy zatytułowany jest „Komunikacja między ludźmi”, a Autorka definiuje w nim podstawowe pojęcia w zakresie nauk o komunikacji społecznej, cechy komunikacji interpersonalnej, odnosi się do języka jako środka komunikacji werbalnej i zasad komunikacji niewerbalnej, by potem poddać analizie bariery w procesie komunikacji interpersonalnej. Ważne miejsce w części teoretycznej rozprawy zajmuje kategoria kompetencji komunikacyjnych kuratorów sądowych, zależnych zdaniem autorki od wiedzy, umiejętności, kontekstu działań i motywacji (s. 121). Autorka omawia adekwatny do konkretnej sytuacji wychowawczej w ramach sprawowania dozoru model kompetencji komunikacyjnej kuratora. Kolejne rozdziały mgr Katarzyna Nanowska poświęca takim zagadnieniom, istotnym z punktu widzenia współczesnych kognitywno-behawioralnych podejść terapeutycznych czy profilaktycznych, wyraźnie obecnych w refleksji resocjalizacyjnej, jak motywacja i rola dialogu motywacyjnego Rollnicka i Millera, transteoretyczny model zmiany Prochaski i DiClemente (s. 140-150 rozprawy). Rozdział trzeci niniejszej rozprawy jest bardzo rozbudowany, oparty o współczesną, najbardziej aktualną literaturę przedmiotu. Jest „gęsty” treściowo, mocno interdyscyplinarny, jednakże długie, rozbudowane podrozdziały utrudniają czytelnikowi (mimo stosowanych w zapisie **boldów**) zrozumienie kwestii istotnych dla dalszych części pracy. Rozdział zyskałby na klarowności, gdyby podrozdziały były zdecydowanie krótsze, mocniej koncentrowały się na kategorii kompetencji komunikacyjnych kuratorów sądowych bez pogłębiania treści i odwoływania się do kategorii, które później nie są przedmiotem analizy i interpretacji (np. sama kategoria języka w komunikacji kuratora z podopiecznym). Rozdział czwarty rozprawy doktorskiej wprowadza czytelnika już w koncepcję metodologiczną, ale jego celem jest zarysowanie najpierw perspektywy badawczej, jaką stanowi teoria społeczna E. Goffmana, a w niej teoria dramaturgiczna życia społecznego i koncepcja analizy ramowej oraz

teoria społeczna Michela Foucaulta, ze szczególnym uwzględnieniem dyskursu wiedzy i władzy. Perspektywy te, mocno ugruntowane w naukach społecznych, zostały z powodzeniem wykorzystane w stworzeniu koncepcji metodologicznej badań własnych, a przyjęty przez Autorkę paradygmat interpretatywny koresponduje z podejściem konstruktywistycznym, charakterystycznym dla opisanych perspektyw. Pojęcie dyskursu i przyjęta krytyczna analiza dyskursu wywodzi się właśnie z tego podejścia i choć wybrane paradygmaty nie pozostają w sprzeczności, to wydaje mi się, że dla klarowności wywodu można byłoby doprecyzować opis perspektywy badawczej, na przykład w zakresie ich wzajemnych relacji. Generalnie koncepcja metodologiczna pracy opracowana została prawidłowo. Odniosę się poniżej do zasadniczych założeń: Ze względu na cel badań podejście jakościowe w gromadzeniu i opracowaniu danych jest trafnie określone, przy czym wątpliwości budzi fakt, że Autorka stosując wielorodzajowe triangulacje stwierdza, iż rezygnuje z rzetelności badań, choć właśnie triangulacja metod, technik badawczych itd. służy zapewnieniu rzetelności badań (por. D. Kubinowski, Jakościowe badania pedagogiczne, Lublin 2010).

Autorka zastosowała metodę autoetnografii analitycznej (szeroko ją opisując i argumentując jej adekwatności do celów badań i ich przedmiotu), przy czym wykorzystwała odwołując się do teorii dyskursu (rozumianego jako narzędzia władzy oraz fakty kulturowego) krytyczną analizę dyskursu (s. 170), do analizy tekstów stworzonych przez kuratorów sądowych, jako metodę opracowania danych uzyskanych poprzez narracyjne badania biografii kuratorskich oraz metodę wywiadu z podopiecznymi w oparciu o kwestionariusz złożony z dziesięciu pytań (zawarty, podobnie jak nota konkursowa adresowana do kuratorów, w aneksie do rozprawy). Globalnie dobór metod badawczych oceniam wysoko, akcentując dużą świadomość metodologiczną badaczki, zaangażowanie w proces badawczy, a szczególnie już w samym dobrze metod - odwagę, by skorzystać z autoetnografii – czyli wprowadzić do procesu badawczego swoją osobę - badacza zaangażowanego i to w swojej perspektywie poddać interpretacji zgromadzony materiał badawczy. Status autoetnografii wciąż w polskim dyskursie metodologii nauk społecznych nie jest dookreślony, niektóre zagadnienia problemowe w ramach autoetnografii pozostają mocno kontrowersyjne (por. przykł. M. Ciechowska, J. Kuształ, M. Szymańska, Autoethnography in Intrapersonal and Intra-Active Training of Pedagogues. Selected Aspects and Application Possibilities, Toruń 2019), mimo to Autorka podjęła trud umiejscowienia planowanego i realizowanego procesu badawczego w tej perspektywie. Odnosząc się jeszcze do celów badań mgr Katarzyna Nanowska generalnie

prawkidłowo określiła cel naukowy projektu, opisowy oraz praktyczny. Pedagogika resocjalizacyjna jest nauka teoretyczno-praktyczną, określenie celu praktycznego jest więc w tak zarysowanych badaniach konieczne. Wątpliwości budzi jednak miejscami sformułowanie problemu szczegółowego, gdzie Autorka zadaje pytanie o „wpływ” (wybranych) czynników na model komunikacji z podopiecznymi, choć logicznie rzecz biorąc, wydaje się, iż Autorka zgodnie z założonymi celami, ma zbadać model komunikacji kuratorów z podopiecznymi, czynniki go warunkujące, przy czym przyjmuje, że modele te i czynniki je warunkujące pozostają w związku (implikują, pociągają za sobą) przebieg postępowań wykonawczych. Autorka jednak w trzecim problemie szczegółowym zadaje pytanie rozstrzygnięcia - czy modele komunikacji kuratorów z podopiecznymi implikują przebieg postępowań wykonawczych?, co mogłoby zostać zastąpione na przykład pytaniem o znaczenie tych przyjętych realizowanych modeli komunikacji dla przebiegu postępowań wykonawczych. W części teoretycznej pracy Autorka opisuje możliwe związki (na przykład wzmacnianie motywacji poprzez sprawną komunikację, która świadczy o kompetencjach komunikacyjnych kuratora) między tymi modelami i skutecznym przebiegiem dozoru, stąd więc moim zdaniem słuszne byłoby użycie pytania dopełnienia w sformułowaniu tego problemu szczegółowego. Uwagi te mają charakter marginalny, generalnie opis procedury badawczej wraz z jej elementami konstytutywnymi, a także samej organizacji badań, wykorzystania konkursu dla kuratorów na etapie gromadzenia danych i samo zaangażowanie w czasochłonne badania oceniam wysoko.

Analiza i interpretacja zgromadzonego materiału badawczego została przeprowadzona bardzo dokładnie, najpierw autorka zaprezentowała wyniki analizy tekstów tworzonych przez kuratorów w ramach konkursu adresowanego do Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej, realizowanego pod patronatem honorowym Rektora DSW i Dolnośląskiego Stowarzyszenia Kuratorów Frontis oraz serwisu www.kurator.info, by później zrekonstruować modele komunikacji na podstawie wywiadów z podopiecznymi w perspektywie badań autoetnograficznych. Teksty tworzone przez kuratorów zostały zakodowane i uporządkowane według przenikających się wzajemnie wątków tematycznych – dyskursu komunikacji (dyskurs pełnienia roli zawodowej oraz dyskurs władzy). W ramach dyskursu pełnienia roli zawodowej wypowiedziom kuratorów nadano kody szczegółowe: zdobywanie doświadczenia, branie odpowiedzialności, poświęcenie, potrzeby wsparcia, odczuwanie satysfakcji zawodowej. Natomiast w ramach dyskursu władzy zaznaczono kody szczegółowe dyskryminacji oraz

odczuwania bezsilności. Interpretację zgromadzonego i poddanego analizie oraz zakodowanego w w/w kody materiału badawczego, prowadzono w perspektywie dyskursu relacji oraz dyskursu wartości. Autorka zakodowała kolejno dziesięć tekstów (narratorów) i zgodnie z przyjętymi założeniami analizy ramowej i wyodrębnionymi rodzajami dyskursu poddała analizie i interpretacji wypowiedzi pisemne kuratorów. Prowadzony przez mgr Katarzynę Nanowską rozprawy wywód oceniam jako gęsty treściowo, nasycony językiem normatywnym i równocześnie językiem emocjonalnym, często obecne są określenia potoczne, jako że Autorka cytuje wybrane, adekwatne treści wypowiedzi kuratorów. I tak - rolę zawodową kuratora identyfikują autorzy narracji biograficznych jako doradcę, obserwatora, funkcjonariusza, osobę powołaną do służby czy profesjonalistę. Autorka podając konkretne przykłady wypowiedzi badanych analizuje ich drogę zdobywania doświadczenia, podejmowania odpowiedzialności za dozorowanego, poświęcenia swojej służbie, poddaje analizie problem braku wsparcia instytucjonalnego kuratorów mocno narażonych na stres i wypalenie zawodowe, którym nie są w stanie w ocenie badanych zapobiec indywidualne sposoby radzenia sobie ze stresem czy odczuwanie czasem satysfakcji zawodowej i samonagradzanie. Role terapeuty czy wychowawcy, wpisane w zadania kuratora zawodowego są bowiem, jak wskazują inne badania przytaczane przez mgr Katarzynę Nanowską już w pierwszej części rozprawy (por. badania Ł. Wirkusa pt. Stres w pracy kuratora sądowego, Kraków 2015), mocno obciążające, a instytucjonalny wymiar sprawiedliwości (analizowany w dyskursie władzy) nie sprzyja budowaniu osobowych interpersonalnych relacji i takiej właśnie komunikacji z podopiecznym. Dyskurs dyskryminacji w pracy kuratora ujawnia się choćby w pozycji przyjmowanej przez kuratora – czy jest urzędnikiem (funkcjonariuszem) czy partnerem w relacji (por. s. 228 rozprawy).

Warstwa interpretacyjna rozprawy odnosi się do modeli komunikacji kuratora z podopiecznym i tak Autorka analizując materiał badawczy skonstatowała, że badani poprzez swoje teksty kuratorzy identyfikują u siebie potrzebę posiadania wysokich kompetencji komunikacyjnych w kierunku wspierania swoich podopiecznych i realizacji zadań stawianych podopiecznemu i systematyczną ich kontrolę. Teksty poddane analizie pozwalają na sformułowanie cech skutecznej komunikacji, jako czynników warunkujących funkcjonowanie tych modeli w praktyce sprawowania dozorów i tym samym na opisanie modelu skutecznej komunikacji opartego o sprawiedliwość, równość stron interakcji, szacunek, humanitaryzm, uważne słuchanie wykorzystanie dialogu motywującego czy teorii oporu psychicznego,

zaangażowania podmiotów interakcji i dostosowania języka do możliwości poznawczych podopiecznych.

W odpowiedzi na postawione problemy szczegółowe mgr Katarzyna Nanowska wyodrębniła na podstawie analizowanego materiału badawczego: pięć modeli komunikacji kuratora z podopiecznym: autorytarny, modyfikacji zachowania, zadaniowy, współpracujący i liberalny oraz czynniki warunkujące posługiwanie się nimi w praktyce sprawowania dozorów, utożsamiane z barierami komunikacji. Wśród barier wyróżniła formalny język prawny czy w ogóle brak znajomości języka polskiego, niepełnosprawność dozorowanego, jego uzależnienie, a także po stronie kuratora - nadmiar obowiązków ustawowych kuratora i wynikające z tego trudności komunikacyjne (s. 289-312).

Odpowiedź na kolejne pytanie badawcze (poddane wyżej przeze mnie krytycznej ocenie w zakresie jego sformułowania) zawarta została przez Autorkę rozprawy w rozdziale 6.2, gdzie odnosi się ona do opinii podopiecznych w zakresie relacji między modelem komunikacji a przebiegiem postępowania wykonawczego. Autorka poddała analizie siedem wypowiedzi zgromadzonych podczas wywiadów z podopiecznymi, co pozwoliło na sformułowanie wniosków, że przyjęty model komunikacji przenosi się na przebieg postępowania wykonawczego i modele komunikacji powinny być mocno zindywidualizowane w zależności od charakterystyki podopiecznego. I tak badani wskazywali w swoich wypowiedziach zebranych w wywiadach, iż model zadaniowy i wspierający czy model modyfikacji zachowań „miały wpływ” na skuteczny przebieg okresu próby. Wnioski z tak szeroko zakrojonych badań Autorka rozprawy przedstawia w sposób generalnie uporządkowany, odnosząc się po kolei do postawionych problemów szczegółowych. Wskazuje więc na wynikające z analizy zgromadzonego materiału modele komunikacji kuratora z podopiecznym warunkowane następującymi czynnikami: miejscem wykonywania obowiązków kuratorskich, indywidualnymi właściwościami podopiecznego, organizacją pracy kuratora i poziomem kompetencji komunikacyjnych kuratorów, zależnego od ich wiedzy, doświadczenia w pracy i motywacji. Najbardziej efektywny w kontekście skutecznego przebiegu dozoru wydaje się współpracujący model komunikacji kuratora z podopiecznym, przy czym w kontekście nałożonych obowiązków probacyjnych w okresie dozoru, jako skuteczny badani wskazują na model zadaniowy oraz rzadko model autorytarny, modyfikacji zachowań czy model liberalny (stosowany wyjątkowo). Opracowane przez mgr Katarzynę Nanowską wyniki badań oraz sformułowanie wniosków z badań oceniam jako prawidłowe, zwracam jednak uwagę na

możliwość bardziej syntetycznego ujmowania opisywanych zagadnień. Wnioski z badań są bowiem rozbudowane, czytelnik szuka odpowiedzi na postawione w części metodologicznej pracy pytania badawcze i szuka wynikających z nich implikacji dla praktyki pedagogicznej, te jednak znajdują się już w rozdziale poprzednim, a moim zdaniem propozycje metod optymalizacji skutecznej komunikacji kuratora z podopiecznym mogłyby stanowić podstawę do wniosków i właśnie rekomendacji dla praktyki sprawowania dozorów. Przyznaję, że taki układ pracy jest w tym miejscu dla mnie niezrozumiały. W rozprawie brak podsumowania, gdzie Autorka miałaby szanse odnieść się do stopnia, poziomu realizacji celów postawionych w badaniach i etapów badań prowadzących do ich urzeczywistnienia. Poniekąd rolę taką pełnią nieopatrzone numerem rozdziału wnioski z badań własnych.

Rozprawa doktorska mgr Katarzyny Nanowskiej niewątpliwie wnosi istotny wkład w rozwój dyscypliny pedagogika i tym samym subdyscypliny pedagogika resocjalizacyjna. Rozwija bowiem badania nad kompetencjami zawodowymi absolwentów kierunków pedagogicznych (por. badania M. Heine i V. Bedkowskiej -Heine) i rozwija metodologię nauk pedagogicznych, choćby poprzez odważne stosowanie podejścia mieszanego w badaniach praktyki resocjalizacyjnej czy zastosowanie autoetnografii analitycznej i, zgodnie z jej założeniami, odwoływanie się do własnych doświadczeń w pracy kuratora oraz postrzeganie badanych tekstów i respondentów wywiadów w tej właśnie autoetnograficznej perspektywie. Interdyscyplinarny dyskurs oparty o rozbudowane źródła prawne, psychologiczne, socjologiczne i oczywiście pedagogiczne prowadzony jest przez Autorkę prawidłowo, co stanowić może wzór poprawnie prowadzonego dyskursu naukowego. Przedłożona mi do oceny dysertacja doktorska jest oryginalna, Autorka odważnie sięga do rezerwuaru nowoczesnych metod badawczych, stawia ambitne, szeroko zakrojone cele badawcze. Konstrukcja pracy jest logiczna, część teoretyczna pracy stanowi dobre zaplecze dla koncepcji metodologicznej oraz analizy i interpretacji zgromadzonego materiału badawczego. Same założenia badawcze są adekwatne do podjętej problematyki, uwagi metodologiczne nie mają charakteru zasadniczego, niektóre założenia Autorki wymagają doprecyzowania i uporządkowania, ale nie wpływają na całość poprawnej koncepcji metodologicznej. Pani mgr Katarzyna Nanowska wykazała się bowiem świadomością metodologiczną i umiejętnością analitycznego i refleksyjnego podejścia do teorii i praktyki pedagogicznej, szczególnie realizowanej poprzez rolę zawodową kuratora sądowego w procesie resocjalizacji w środowisku otwartym. Pani mgr Katarzyna Nanowska włącza się tym samym w dyskurs nad

stanem i kondycją polskiego systemu resocjalizacji w środowisku otwartym i równocześnie jej rozprawa doktorska jest ważnym głosem w dyskusji nad przygotowaniem zawodowym Kuratorskiej Służby Sądowej w naszym kraju.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę powyżej przedstawione argumenty i uwagi stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr Katarzyny Nanowskiej pod tytułem „Znaczenie komunikacji interpersonalnej kuratorów sądowych z podopiecznymi dla przebiegu postępowań wykonawczych”, przygotowana pod kierunkiem dra hab. Marka Heine, prof. DSW spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U z 2017 r. poz. 1789) w zwz. z art. 179 ust. 1 i ust. 2 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 Przepisy wprowadzające Ustawę prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. u z 2018 r. poz. 1669 z zm.) wnioskuje o dopuszczenie doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.


Dr hab. Justyna Kusztal, prof. UJ